

Ordförandens tankar

Man kan väl med fog säga att historien upprepar sig, när kommunernas största problem verkar vara hur samarbete eller samgång är den framtida melodin. I ett historiskt perspektiv har samma diskussion förts många gånger, från mindre enheter till större och tvärt-

om. Utgående från museiföreningens horisont är alla förändringar lika intressanta och värda att dokumenteras och granskas.

Utställningen som visar på utvecklingen i Malax ur ett perspektiv som sträcker sig tusentals år bakåt visar på liknande tendenser. Då var antagligen tillgången på föda det som drev utvecklingen och orsakerna till valet av boplatz. Vem vet, kanske denna trend upprepar sig, det får framtida historiker fundera på.

Museiföreningens verksamhet under sommaren har bjudit på många höjdpunkter. En nyhet var den så kallade

Minimarknaden i november som visade sig mycket lyckad. För nästa år kommer ett nytt evenemang under namnet "Båtens Dag" att utprovas vid Kvarkens båtmuseum.

Arkivbyggnaden är snart färdigställd, vi har all anledning att tacka bröderna Björkell för ett utomordent-

ligt arbete som utförts under en hårt pressad tidsram. Projektet är till största delen finansierat av EU, Kulturfonden, Malax kommun och egna insatser. Utmaningarna för det nya året är hur finansieringen kan ordnas för den nödvändiga inredningen.

En outtröttlig grupp talkoarbetare, arbetsgrupper och styrelsemedlemmar har varit garanten för framgångarna i vår verksamhet, samt föreningens trogna medlemmar som hela tiden växer i antal. Utan en helhjärtad insats av alla innehållare i primär-Malax blir arbetet på sikt omöjligt.

Jag vill tacka alla för det gångna året och tillönska Er alla en välsignad jul och ett gott nytt år.

Lorenz Uthardt
ordförande

Ett varmt tack till alla

som genom donationer, bidrag, arbetsinsatser och medlemskap bidragit till verksamheten 2005! Vi fortsätter samarbetet 2006!

Styrelsen för Malax museiförening rf

*Fridfull Jul
och Gott Nytt År tillönskas!*

Arkivet under tak!

Vi hoppades ju att kunna rubricera vinterns mellanrapport om arkivbygget med "Arkivet under tak!" och den förhoppningen uppfylldes. Och vi vågar tro att vi i vårnumret kan klatscha till med "Arkivet står färdigt!" Tack vare EU-bidrag via TE-centralen och byggarbröderna Björkells effektiva arbete har det nya huset i kanten av Brinken-området rest sig med sådan fart att det borde vara klart att tas i bruk redan i vår.

Gammalt vårdades, nytt kom till under 2005

Det heter att dag skall ej prisas förn sol gått ned, och då skall kanske inte heller år prisas förn nyårsaftonskväll löpt ut, men så här i mitten av december vågar man väl redan hävda att museiföreningen hunnit åstadkomma en hel del under 2005.

Tidigare utvecklade verksamheter har omhänderhafts med olika underhålls- och uppföljningsåtgärder. De gamla och delvis nedsjunkna byggnaderna på Brinken har stadgats, järnåldersleden i Nissashaga och museiträdgården har hållits i skick, hembygds- och blomsterdagar har firats. Det i fjol inledda uppmärksammandet av minnesrika byggnadsmiljöer fortsattes också i år, när Helge Granholm i kyrkskvären införde en (igen) glädjande talrik publik berättade om Malax tidigare kyrkor. Dagen för Europas byggnadsarv fortsatte med kaffe vid Brinken och därefter presenterade Inga Österblad Orregårdens museiträdgård.

Men framför allt var det mycket nytt som påbörjades eller slutfördes under året. På Brinken blev växthuset klart och arkivbygget gick tack vare stöd via TE-centralen framåt med sådan fart att huskroppen ett bra tag hunnit stå färdig. Redan på vårvintern skall arkivet kunna börja inredas och tas i bruk. Förberedelser vidtogs också för att berika växtmiljön på området med en s.k. fjärlsträdgård, en odling av blomster med särskild förmåga att locka till sig fjärilar. Årets specialutställning "Malax under 1700 år" behandlade Malax arkeologiska forntid.

Ny för i år var även fäbodstigen i Molapne, i Pappersbruket (Bränno), där det med skyltar i terrängen och karta i broschyr visas var 15 fäbodstätt på området. Initiativtagare till stigen är Felix Sten (f. 1919), som sökt fram fäbodgrunderna och som har egna minnen av platserna från 1920–30-talen.

Den lokalhistoriska verksamheten resulterade i en ny publikation om bygget av en Svalustjært-båt. Här startade också två särskilt organiserade och med penningbidrag utifrån stödda forskningsgrupper rörande musiklivet respektive möbelsnickeriet i det gamla Malax. Så sent som i mitten av november tillkom dessutom ett nytt verksamhetsinslag beträffande publikutställningar: en minimarknad på Brinken med försäljning, lotteri, kaffe- och väffelserving mm. Det litet djärva experimentet med ett större vinterevenemang föll väl ut med många besökare och livlig kommers, och det finns säkert anledning att göra en årlig tradition av arrangemanget.

Kvarkens båtmuseum, som hölls

De vita rosorna vid Orregården fortsätter varje år att blomma lika rikligt efter många decennier. Museiträdgården, som Irma Lintulaakso skött så fint, har samlat många besökare även i år. Många blombuketter har sålts.

Växthuset, färdigställt i år av Hans Nordman, har väckt uppmärksamhet och beundran. Nästa år kan det tas i fullt bruk redan tidig vår. Maiju och Yrjö Rikalas trädgårdsstiftelse har även här, liksom för restaureringen av trädgården, gett finansiell stöd.

För att fester och tillställningar ska bli lyckade krävs ett stort "osynligt" talkoarbete på förhand. Inte minst när det gäller mat och dryck på hembyggsdagen. Ovan avhandlas köttstuvningen och serveringen.

Hembyggsfesten, som blivit en årlig tradition, samlade även i år ca 200 personer. Festtalare var fil.lic. Nils-Erik Nykvist, som livfullt berättade om rotesystem och soldattorp förr. Årets storjetartitel, som Lions Club Malax utdelar, tilldelades Folke Forsberg.

Över 40 personer mötte upp då museiföreningen uppmärksammade Europas byggnadsarvsdagar den 11 september under årets tema "Parker och trädgårdar". Helge Granholm, museiföreningens f.d. ordförande, presenterade ingående platsen där Malax första kyrka ställt.

"Gräv där du står" är ett bevingat talesätt. När vattenledningen till arkivbygget skulle nedläggas inbjöds landskapsarkeolog Pentti Risla att besiktiga jorden ifall något förhistoriskt intressant skulle yppas. Ordf. Lorenz Uthardt och Siri Hagback "övervakar" det hela.

Årets talkoarbeten utomhus avslutades med en köttstuvningskväll i Tufvasgården. Festen samlade ett trettiotal talkoarbetare, som lät maten väl smaka. Mat torde det bli även nästa år (?) – hörde ni det alla jobbare!

Minimarknaden vid Brinkens museum med bl.a. utställning av julkors föll väl ut och gav t.o.m en hygglig vinst åt föreningen. Uppföljning torde följa nästa år. På bilden färdigställer Monika Enholm ett nytt julkors i Orregården.

öppet varje dag 6 veckor efter midsommar (liksom Brinkens museum) hade också haft en livlig verksamhet med betydligt fler besökare (622) än under fjolåret. Allt fler besöksgrupper "utifrån" har börjat hitta museet. Årets mest spektakulära var väl Veteranlastbilarnas förenings besök i juni då 60 bilar och 120 personer från hela Finland invaderade museet. En annan uppskattad "invasion" var MI:s bildkonstskolas dag i september.

Talkokvällarna från maj till september har varit flitigt besökta och mycket har åstadkommit: bl.a. har fiskarstugan inretts, stockbåhusets golv och grund åtgärdats, utställningsväggar iordningställt och stora donationer omhändertagits och katalogiserats. Belysning installerades i Långs lada, i mellangången samt i östra båthallen, och 40 spotlights uppsattes i olika byggnader för belysning av utställningar.

Ett stort talkojobb i oktober var rivningen och flyttningen av den lada som Ulla Herrgård donerade till museiföreningen. Den paketerades på museiområdet för återuppförande nästa år.

Båtmuseets strömmingsfiskeutställning gjordes s.g.s. klar under året och den inre miljön smyckades med främst Lars-Göran Söderholms stora och skickligt målade vägg-/tackmålning med motiv från Bredhällan i Bergö.

Båtmuseet, liksom Åminne och Malax fick god reklam genom FST:s sångprogram "Fångad av en sång" då allsångsplatsen var inramad av flera skötbåtar från båtmuseet. Museet har nu 73 båtar från Österbotten sedan samlingen i år utökats med tre farkoster. Museet har idag en av de största samlingarna av bruksbåtar i Norden. Över 2200 föremål är katalogiserade, de flesta utställda i museets 10 byggnader.

Ett museum blir ju aldrig färdigt, men att vi även vid båtmuseet är på rätt väg visar de positiva erkännanden som representanter för Finlands sjömuseum gav vid sitt besök i juli. Museet börjar vara rustat att anta nya utmaningar. En sådan är den "Båtens dag" som ska hållas den 10 juni nästa år. Med den vill vi öka kunskapen om båt- och fisketraditionen i landskapet och samtidigt stärka båtmuseets roll som ett regionalt museum för hela Österbotten.

Under en veckas tid i juni inspelades FST:s sångprogram "Fångad av en sång" vid Åminne folkpark. Allt visades senare i sex timslånga program i FST. Förutom båtmuseets båtar fanns även Malax navigationsklubb "Storskär", Sundom båtklubb "Murmursund" och Peter Knuts "Tilda" på plats, alla skötbåtar med hissade segel.

Lars-Göran Söderholm, konstnär i Bergö, drar här de sista penseldragen på den jättestora, fina tavla (1,2x6,5 m!) som han gjort till båtmuseet i år. Ca 1/5 av tavlan syns ovan. Tavlan har lovordats, och en ny liknande tavla planeras till nästa år. Svensk-Österbottiska Samfundet har understött tavelprojektet.

Liv och rörelse var det vid båtmuseet då Malax-Korsnäs MI:s bildkonstläger hölls 24 september. Över 50 deltagare ritade och modellerade båtar och föremål i museets utställningar. Välkomna igen säger vi, även till andra grupper! - det här är museiverksamhet när den är som bäst!

Båtmuseets samling av ekstockar utökades i juni då Sven och Anna Isuls, Lappfjärd, donerade sin ekstock till båtmuseet. "Öitjon" fyller en lucka i museets samling, som nu omfattar ett tiotal olika ekstockar. En paddel eller "minära" (Lappfjärdsdialekt) tillverkad av Isuls för ekstocken, anlände senare på hösten, via Torsten Rabb, Petalax (t.h. i bild), som forskar i ämnet ekstockar.

Mitt i den smällkalla, tillfälliga vintern passade Tomas Fellman den 27 oktober på att köra sin båt "Felicia" från Mariehamn till båtmuseet. Fritidsbåten, byggd i mahogny, är en donation (liksom transporten). Båten är byggd i Jakobstad 1971 av Tomas' farfar Evert Fellman. Den kompletterar väl museets tidigare båtbestånd. Tomas skriver som bäst båtens historia.

Den 23 november kom nästa båt i serien "nya tidens båtar i nya material i Kvarkens båtmuseum". Då emottogs Gunilla Carlanders, Helsingfors, donation av en Kello 1 -båt, tillverkad av aluminium 1961 i Mariefors bruk i Tusby. Även denna båt är väldokumenterad, och Carlander kommer att ge ut en historik över båt-tillverkningen. Har du, eller känner du någon som äger en Kello-båt - kontakta då Vällinglockans redaktion!

Ulla Herrgård's lada revs 8-13 oktober av bl.a. från vänster Gustav Smulter, Reijo Hedman, Nils Sund och Karl-Gustaf Dahlsten som vaktar den brasa som gjordes på en del rivningsrester.

Båtens dag 2006

Styrelsen planerar att nästa år den 10 juni fira en Båtens dag, som uppmärksammar båtar, samt båt- och fisketraditioner i Österbotten.

Vi bygger upp programmet kring de båtar och föremål som finns i båtmuseet.

Tillställningen sker under 4-6 timmar så att vid olika tider vissa båtar, föremål och traditioner uppmärksammas med korta presentationer. Servering, fiskförsäljning m.m. planeras även. Kom ihåg att redan nu boka in dagen i din kalender!

Vi efterlyser . . .

Vi vill påminna om att speciellt de forskargrupper som utreder tidigare musikliv och möbel- och annan slöjd i Malax alltjämt är angelägna om att få in ännu mer information om musikuttryck och musikanter, om snickare och exempel på gamla möbelmodeller, o. likn. Allt är av intresse, det behöver inte vara

fråga om märkligare saker än t.ex. fotot av den drag-spelande Bror Strömblad ur Brita Nordströms familjealbum, eller den möbelmodell ur Lahden Puuseppätehdas broschyr som Wilhelm Baddar i tiden försåg med de inskrivna

centimetermåten och sedan gjorde stol av.

Ta kontakt!

Närmare uppgifter om medlemskap, talkoarbeten, donationer m.m. ger **styrelsemedlemmarna 2006:**

Lorenz Uthardt (**ordf.**) 365 4541

Karl-Gustaf Dahlsten (**viceordf.**) 365 4371

Gustav Smulter (**sekr.**) 322 1961

Vidar Björknäs (ny styr.medl.) 365 1297

Britt-Helen Flemming (**kassör**) 365 4572,

Siri Hagback 365 4344

Göran Strömfors (**båtmus. sekr.**) 365 1123

Nils Sund 365 4152

Inga Österblad 365 1808

Leif Finnäs (adjungerad) 365 1063

Vid öppethållning:

Brinkens museum 365 1913,

Kvarkens båtmuseum 365 1933

Internet: <http://malax.museum.fi>

Vällingklockan. December 2005.

Redaktör: Leif Finnäs. **Layout** och nutida museibilder (om ej annat nämns): Göran Strömfors/Malax museiförenings bildsamling.

Ny i styrelsen

Vidar Björknäs

(f. 1941) valdes på höstmötet till ny styrelsemedlem i stället för Margaretha Lindholm, som önskade avgå p.g.a. tidsbrist. Vidar arbetar vid Wärtsilä som verktygskonstruktör sedan många år, för närvarande på deltid (må-ons). Släktforskning, träarbeten, verktyg av olika typer och skogsarbete tillhör hans många fritidsintressen. Björknäs kom aktivt med i museiföreningens verksamhet då han deltog i båtmuseets talkoträffar på hösten. Installationen av spotlights och annat i museet gick behändigt för honom – han fiskade ständigt fram rätt verktyg för olika göromål.

Julklapsbekymmer?

Köp museiföreningens publikationer och kort i ortens affärer eller av Karl-Gustaf Dahlsten, telefon 3654371.

Bli medlem!

Museiföreningens medlemsantal är nu strax över 200. Men vi kunde vara betydligt fler med den livliga verksamhet vi har. Du som känner intresse för vår verksamhet – bli medlem! Du som redan deltagit i vår verksamhet – bli medlem!

Medlemsavgiften är även nästa år endast 7 euro, liksom de senaste åren. För denna fås information om verksamheten via *Vällingklockan* två gånger per år (i maj och i december) samt vykort, årsbroschyrer m.m. För avgiften fås dessutom – helt gratis! – tidningen *Hembygden* (5 nr i färg/år), som är Finlands svenska hembygdsförbunds tidning. – Kontakta vår kassör Britt-Helen Flemming, 06-3654572, om du vill bli medlem. Varför inte "värva dig själv" samt två andra personer till nya medlemmar – då får du gratis böcker och vykort till ett värde av 12 euro. Se uppropet invid!

Aanacko 2006

och nya kort har utkommit slutet av november och finns till salu i affärerna i Malax. Aanacko framställs av museiföreningen i samarbete med Lions Club Malax, som sköter distributionen. Av korten är tre julkort med motiv från Brinkens museum, Kvarkens båtmuseum respektive julkors från Malax. Det fjärde kortet, ett populärt gratulationskort med blom-bukett från Orregårdens trädgård, är ett nytryck av ett tidigare slutsålt kort. På kortens framsida informeras om museerna, julkorsen och trädgården.

Värva medlemmar – vinn böcker!

Värva tre nya medlemmar och Du får böcker och vykort (enligt Ditt val) till ett värde av 12 euro. Lycka till!